

Neža Vilhelm

Dum docent, discunt

UVODNA MISEL

Vsak učitelj naj bi stremel k nenehnemu izpopolnjevanju po strokovni in pedagoški plati. Pozornost naj bi posvečal ne le temu, kaj predava, ampak tudi načinu, kako bo snov podajal. Tako naj bi bil izziv sodobnega učitelja iskanje novih metod poučevanja ter novih načinov dela z dijaki. Pri tem mu je lahko v veliko pomoč šola, ki naj bi se zavezala k spremembam, k posodabljanju pouka in k izobraževanju na področju pedagogike in didaktike. Oporo mora učitelj najti najprej v vodstvu šole, ki lahko kvalitetno pripomore k uvajanju novosti z logistiko. Brez podpore kolegov, ki bistveno pripomorejo k izvedbi sprememb, bi bilo uvajanje novosti v pouk praktično nemogoče. Seveda pa je najpomembnejša učiteljeva težnja k novostim, radovednost in občutljivost do dijakov. Ta igra ključno vlogo pri odločanju o tem, komu bomo ponudili določeno novost in v kolikšni meri.

Z novostmi se srečujemo učitelji že pri delu v razredu. Delo z računalnikom, internet in interaktivne table so danes skoraj nepogrešljivi pripomočki za pouk, ki naj bi snov približal dijakom. Način razmišljanja v današnji družbi narekuje spremembe tudi v samih kurikulumih. Profesorji moramo iskati povezave z ostalimi predmeti ter na ta način učiti dijake povezovanja na ravni snovi in uporabe znanja enega predmeta pri drugem. Nujno je tudi razvijanje temeljnih kompetenc, ki jih mora osvojiti uspešen mlad intelektualec.¹ Tako so se razvile številne kvalitetne medpredmetne povezave, med katerimi je večina izvedena timsko. Dijake je potrebno aktivirati z različnimi projektnimi dnevi in medpredmetnimi ekskurzijami ter jih obenem naučiti, kako se učiti določenega predmeta. Zato jih moramo seznanjati z različnimi učnimi stra-

1 Kompetence so navedene in opisane na navedeni povezavi: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P6-TA-2006-0365+0+DOC+PDF+Vo//SL> (datum obiska 26. 4. 2011).

tegijami. Pri vsem tem pa morajo biti dijaki vzpodbujani k prevzemanju odgovornosti do svojega znanja in uspeha ter odgovornosti do sošolcev in tudi do profesorjev.

Pričujoči članek se bo osredotočil na primere projektnega pristopa ter medpredmetnega in timskega poučevanja, ki jih pri pouku latinskega jezika in književnosti uvajamo in izvajamo na Gimnaziji Novo mesto. Projektni pristop, ki bo predstavljen na tem mestu, je mogoče kvalitetno prenesti tudi na ekskurzije. Vendar naj bo načrtovanje in izvedba ekskurzij ter učenje učenja tema drugih razprav.

S prikazi primerov želi članek podpreti stališča, ki so jih izrazili Oddelek za klasično filologijo Filozofske fakultete UL, Društvo za antične in humanistične študije Slovenije, Predmetna razvojna komisija za klasične jezike, Državna predmetna komisija za splošno maturo za latinščino in Državna predmetna komisija za splošno maturo za grščino o novi Beli knjigi.² Tako slovenska kot evropska zgodovina in kultura sta tesno povezani z latinsko tradicijo, zato mora biti latinščina kot osrednji predmet klasične gimnazije tesneje vpet v načrte humanističnih predmetov. S tega vidika je zelo smiseln predlog, da bi ure, namenjene izbirnim predmetom, dodelili nekaterim predmetom, ki bi tako lahko dosegli potrebno število ur za uvrstitev med maturitetne predmete. Zamisel, da bi šole dobile več svobode pri oblikovanju lastnih profilov, je vredna vse podpore.

POSODABLJANJE KURIKULA

Nad spremljanjem in posodabljanjem kurikulov bdi Zavod RS za šolstvo. Na podlagi analiz obstoječih učnih načrtov, spremljanja pouka, izsledkov mednarodnih raziskav, izsledkov Zavodovih projektov in *Izhodišč prenove gimnazijskega programa* so bile postavljene Smernice spremljanja in posodabljanja učnih načrtov, ki jih pripravlja Državna komisija za spremljanje in posodabljanje učnih načrtov in katalogov znanj. Te smernice so dopolnilo smernic iz leta 1996. Gre za naslednja priporočila:³

- avtonomija učitelja in šole
- jasna vodilna ideja predmeta
- učnociljni in procesno-razvojni model
- odprtost in izbirnost
- kompetenčnost učencev / dijakov
- kakovost in vrsta znanja

2 Gl.: <http://www.belaknjiga2011.si/>.

3 Priporočila so povzeta po: Amalija Žakelj, »Kurikul kot proces in razvoj: načela in cilji posodabljanja kurikula«, v: *Kurikul kot proces in razvoj: zbornik prispevkov posveta*, Postojna 17.–19. 1. 2007 (Ljubljana, 2007), 8–17, zlasti 10–11.

- razvojno spremljanje učenčevih dosežkov in razvoj metakognitivnih sposobnosti
- povezovanje predmetov in disciplin oz. integrativni kurikulum

Pri posodabljanju je potrebno slediti naslednjim ciljem:⁴

- strukturiranje učne vsebine je odvisno od specifičnosti in značilnosti predmetnih področij
- posodobitve na ravni vsebin
- posodobitve na ravni ciljev
- posodobitve na ravni pričakovanih dosežkov
- posodobitve na ravni povezovanja predmetov in disciplin
- posodobitve na ravni kroskurikularnih tem
- posodobitve na ravni metakognitivnih sposobnosti
- posodobitve na ravni didaktičnih poročil

Pri posodabljanju izvedbenega kurikula je največja želja doseči večjo fleksibilnost učnega procesa, globalni pristop učenja in poučevanja, ki spodbuja celostno učenje in poučevanje ter kompetenčnost dijakov.

OPREDELITEV POJMOV⁵

Medpredmetne povezave se odvijajo na linearni ravni in izhajajo iz predmetov, ki v medsebojnih povezavah iščejo višjo kakovost doseganja predmetnih ciljev. Gre za strnitev pravil o učinkovitih interakcijah med predmeti v sistem kurikularnih povezav, ki ima lastne enote in zakonitosti, s katerimi omogoča učinkovito funkcioniranje nadsistema.

Timsko poučevanje je tip poučevanja, kjer dva ali več učiteljev skupno načrtuje, izvaja ali vrednoti učni proces v isti skupini dijakov ter spremlja in ugotavlja doseganje učnih ciljev. Naše povezave so bile večpredmetne, interdisciplinarne in horizontalne. To pomeni, da se je povezalo več predmetov istega letnika v enem razredu.

Avtentična naloga je naloga, ki je usmerjena v dijaka in mu zastavlja zanj pomembna vprašanja ter ga spodbuja k samostojnemu delu in kritičnemu mišljenju.

MEDPREDMETNO IN TIMSKO POUČEVANJE NA GIMNAZIJI NOVO MESTO

V šolskem letu 2009 / 2010 je bilo na Gimnaziji Novo mesto izvedenih precej medpredmetnih povezav; vse so bile izvedene timsko. Izvedena sta bila tudi

⁴ Prav tam, 11–13.

⁵ Prim. Zora Rutar Ilc, Katja Pavlič Škerjanc, *Medpredmetne povezave* (Ljubljana, 2010), 25–27.

projekta, podprta s strani Zavoda RS za šolstvo, ki sta se ukvarjala s posodabljanjem gimnazij. Prvi se je ukvarjal s posodabljanjem splošne gimnazije, drugi pa s posodabljanjem klasične gimnazije. Prvi, namenjen t. i. splošni gimnaziji, se je ukvarjal s timskim poučevanjem. Drugi, namenjen klasični gimnaziji, pa s timskim, oz. bolje projektnim dnevom, ter z avtentičnimi nalogami. Poleg tega pa je bil vzpostavljen natančen nadzor nad načrtovanjem in izpeljavo medpredmetnih povezav.

Latinščina se je tesneje povezovala s slovenščino. V vseh prvih letnikih je bilo izvedenih 10 ur medpredmetnega in timskega poučevanja; predmeta sta se povezala pri naslednjih temah:

- Homer in antična epika
- antično gledališče (Sofokles in Ajshil)
- antična lirika (Katul, Horacij, Sapfo, Anakreont)

V okviru projekta Posodabljanje klasične gimnazije je bil izveden projekt, ki je odgovarjal na vprašanje, kako lahko s pomočjo avtentičnega pristopa povežemo latinščino z ostalimi predmeti. Za izhodiščno besedilo je bila izbrana Vergilijeva *Eneida*; dijaki so spoznavali Vergilijevo življenje in dela ter nadaljevanje bukolične motivike skozi stoletja (slovenščina), podrobneje so se ukvarjali z *Eneido* (slovenščina), pregledali so pomembnejše dogodke za časa Vergilijevega življenja (zgodovina), prebrali odlomke v originalu, jih prevedli in spoznali značilnosti jezika ter metrike (latinščina), se srečali z narcistično motnjo (psihologija), spoznali glavne filozofske tokove (filozofija) in ugotovili, kje v slikarstvu naletimo na motiviko iz Vergilijevih del (zgodovina umetnosti). Klasični dan je bil zaključen s predstavitvami in povzetkom dela v skupinah.

Ob evalvaciji obeh projektov so si dijaki želeli več takšnih projektov, saj so novi, nenavadni in zanimivi. Všeč jim je bilo, da lahko eno snov spoznajo z več vidikov. Pohvalili so dejstvo, da eno snov, ki bi se sicer pojavljala pri več predmetih, obravnavajo naenkrat in se tako manj dolgočasijo. Pri sami organizaciji projekta pa so profesorji opozorili na več pomanjkljivosti:

- termin za izvedbo projekta bi bilo treba izbrati bolj premišljeno;
- potrebno bi bilo večje vključevanje dijakov in profesorjev v samo organizacijo dela;
- koordinator projekta naj nima svoje delavnice.

Izkušnje, pridobljene v preteklem šolskem letu, so bile upoštevane pri letošnjih projektih povezovanja latinščine z drugimi predmeti.

PROJEKTNI PRISTOP⁶

Projektni pristop vključuje zasnovo uresničevanja zamisli in oblikovanje specifičnega modela (projekt), ki predstavlja določeno zaporedje dogodkov

6 Goran Atlagič et al., *Projektno delo*, gradivo za učitelje (Ljubljana, 2006), dostopno tudi na: http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/Publikacije/Projektno_delo.pdf (datum obiska 27. 4. 2011).

in aktivnosti, usmerjenih v doseganje zastavljenega cilja v času in prostoru. Vsak projekt je enkratna in časovno omejena organizacijska tvorba, ki ima svoj začetek in konec, ko so doseženi zastavljeni cilji.

Projektni pristop opredeljujejo naslednje značilnosti:

- tematsko problemski pristop;
- konkretnost tematike z usmerjenostjo na življenjske razmere;
- ciljno usmerjena in načrtovana aktivnost, ki jo izvajajo dijaki;
- cilji so skupni vsem udeležencem projekta, postavljanje ciljev predvideva načrtovanje trajanja projekta, opredelitev števila udeležencev, kraja in prostora ter aktivnosti;
- upoštevanje interesov, potreb in sposobnosti učencev;
- kooperativnost;
- odprtost: učna vsebina se ne sme omejevati na en sam vir znanja oz. en predmet; zaradi poudarka na izkustvenem učenju proces ne more potekati samo v učilnicah; projektno delo se ne omejuje zgolj na 45-minutne šolske ure; viri znanja ne smejo biti omejeni samo na predpisane šolske učbenike;
- poudarek na izkustvenem učenju za doseg določenih vzgojno-izobraževalnih ciljev; v tem pogledu se projektno delo tudi bistveno razlikuje od projektov, ki potekajo v vsakodnevem življenju.

VLOGA UČITELJA PRI PROJEKTNEM DELU

Uspešen potek aktivnega učenja pri projektnem delu omogoča spremenjena vloga učitelja, pa tudi učenca. Učiteljeva naloga je doseči čim večjo skladnost med družbeno vzgojno-izobraževalno nalogo, individualnimi posebnostmi učencev ter njihovimi interesi in zmožnostmi. Zastavljene cilje projektnega dela (katalog znanja) je mogoče uresničiti le z medpredmetnim povezovanjem; v okviru enega predmeta je to nemogoče. Delo pri projektnem delu poteka po etapah. Učitelji izbirajo različne metode dela in uporabljajo različne učne aktivnosti. Izbira metod in njihova uporaba sta odvisni od profesionalnih znanj in spretnosti učitelja, od njegovih osebnostnih značilnosti, stila vodenja in tudi od števila in sodelovanja vodij (individualno ali timsko vodenje). Za projektno delo je frontalna oblika dela manj primerna, zato je s strani učitelja potrebna vnaprejšnja priprava literature, navodil in drugih oblik dela (skupinska, v parih ...) ter koordiniranje celotnega dela. Učitelj odpira in osvetljuje dogajanje, skupini ne vsiljuje osebnega mnenja, temveč spodbuja ideje. Pripravljen se je prilagajati novim okoliščinam, v delo učencev ne posega po nepotrebnem, ne skuša nadzorovati dogajanja. Med pomembne osebnostne značilnosti učitelja projektnega dela sodijo: zaupanje, odprtost, doslednost, optimizem, izžarevanje energije, samospoštovanje.

Pri projektnem delu je priporočljiva uporaba različnih aktivnih metod in oblik dela (npr. skupinska učna oblika, sodelovalno učenje, strukturirane na-loge, snežena kepa...).

KLASIČNI DNEVI⁷

1. Prvi klasični dan: Vergilij

Uvodna pojasnila

V šolskem letu 2009 / 10 je zavod RS za šolstvo izvajal pilotne projekte posodabljanja gimnazij. V okviru tega projekta je na Gimnaziji Novo mesto potekal projekt posodabljanja klasične gimnazije. Organiziran je bil projektni dan, za katerega se je ustalilo poimenovanje klasični dan. Namenjen je namreč samo dijakom klasične gimnazije. Zastavljeno je bilo raziskovalno vprašanje, kako s pomočjo projektnega pristopa uporabiti antična besedila pri različnih predmetih. Namen projekta je prikazati uporabo antičnega besedila pri predmetih, ki niso latinščina, prikazati njegove prednosti in opozoriti na slabosti in spodrslejaje pri izvajanju tega projekta. Dokazati smo želeli, da ob skrbnem načrtovanju projektni pristop deluje. V začetku naslednjega šolskega leta je bil izveden še en tak dan z drugačno vsebino, kjer smo želeli pridobljene izkušnje še nadgraditi in potek čim bolj avtomatizirati.

Načrtovanje

Prvi klasični dan smo namenili dijakom drugega letnika klasične gimnazije. Antično književnost in zgodovino dijaki sicer obravnavajo že v prvem letniku, a zaradi nekoliko boljšega znanja latinščine smo se odločili za drugi letnik. Ta projektni dan je bil namenjen Vergiliju, njegovemu času, literarnemu in filozofskemu ozadju.

Dijaki so bili že predhodno razdeljeni v sedem skupin po predmetih. Vsaka skupina je imela svojega mentorja in zadolžitve. Tako so pri eni skupini slovenščine spoznavali Vergilijevo življenje in njegove sodobnike, povzeli *Eneido* ter narisali Enejevo pot na zemljevid. Druga skupina slovenščine je spoznavala *Georgike* in *Bukolike* ter se ukvarjala z bukolično poezijo v kasnejših obdobjih svetovne in slovenske literature. Skupina pri zgodovini je morala obnoviti zgodovino prvega stoletja pred našim štetjem. Skupina

⁷ Gradiva za dodatne aktivnosti bodo na voljo v spletni učilnici, ki je dostopna na: <http://skupnost.sio.si/>.

pri filozofiji se je spopadala s filozofskimi šolami v antiki ter ugotavljala, kje in kaj se je učil Vergilij ter kako se to odraža v njegovih delih. Psihologi so se navezali na cesarja Avgusta ter razmišljali o demagogiji in narcisih... Zgodovina umetnosti pa je ugotavljala, ali je mogoče na odmeve literarnega dela naleteti tudi v likovni umetnosti in v kakšnem smislu to velja za Vergilija.

Izvedba

Dijaki so se razdelili v skupine glede na svoje interese. Po uvodnih pojasnilih in po seznantitvijo s časovnico so odšli z mentorji v svoje razrede, kjer so na različne načine skušali najti odgovore na zastavljena vprašanja. Pripraviti so morali tudi poročila. Ta so najprej predstavili sošolcem, nato pa še vsem preostalim dijakom prvih letnikov, ki pri pouku poslušajo na klasičnem dnevu obravnavano učno snov.

Evalvacija

Dijaki so menili, da je bila tema za klasični dan izbrana primerno, v prihodnje pa si želijo pri izbiri teme več besede. Veseli so bili vprašanja, s čim bi se želeli ukvarjati na prihodnjih klasičnih dnevih. Na ta način se počutijo bolj vključene v pouk in v proces načrtovanja tovrstnih projektov. Menili so, da so učitelji dobro pripravljeni in da med seboj dobro sodelujejo, ter izrazili zadovoljstvo nad spoznanjem, da je snovi mogoče medsebojno povezovati ter določeno snov poslušati enkrat, jo povezati z drugimi predmeti in jo na ta način osmisлити.

Profesorji smo menili, da je treba datum za klasični dan izbrati bolj premišljeno. Tema se nam je zdela smiselna in privlačna. Ker dijaki drugega letnika klasičnih gimnazij še ne poslušajo zgodovine umetnosti, bi se zdelo smotno, da se skupina, ki se odloči za ta predmet, predhodno nekajkrat sestane in si osmisli pojme, potrebne za kvalitetno delo na samem klasičnem dnevu. Kljub temu, da v programu drugega letnika ni niti psihologije in filozofije, se tej tematiki posvečeni skupini s podobnimi težavami nista srečevali, saj so bile izbrane teme dovolj splošne, da so jim dijaki lahko sledili brez vnaprejšnje razlage. Strinjali smo se, da so takšni dnevi naporni in zahtevajo natančno načrtovanje, a da je tudi učinkovitost visoka. Dijaki so aktivni in snov dobro osvojijo. Predlagali pa smo tudi, naj vodja klasičnega dne ne vodi svoje delavnice; pomembneje je, da se na samem dnevu ukvarja z organizacijo in tehničnimi podrobnostmi. Snov, ki je potrebna za razumevanje in kvalitetno delo na klasičnem dnevu, naj obravnava prej.

2. Drugi klasični dan: Ajshil⁸

V gimnazijskem učnem načrtu za pouk slovenščine Ajshilovih *Peržanov* ni. Izmed del antične dramatike dijaki v okviru domačega branja preberejo Sofoklejevo *Antigono* ali *Kralja Ojdipa*, medtem ko Ajshil ni naveden niti med izbirnimi besedili.⁹ Učni načrt za pouk zgodovine v klasičnih gimnazijah po drugi strani predvideva tudi obravnavo Perzijcev in kot izhodiščni besedili predlaga Herodota in Tukidida, teh povezav pa ne predvideva učni načrt za splošne gimnazije. Pri pouku latinščine se dijaki seznanijo z latinskimi dramatikami (s Plavtom, Terencijem, Seneko).

Medpredmetno povezavo je smiselno pripraviti v prvem letniku klasične gimnazije, kjer so nekatere povezave predvidene že v učnih načrtih. Pri načrtovanju smo upoštevali tudi to, da mora dijak klasične gimnazije dobiti širši vpogled v antično kulturo in civilizacijo; prav tako mora biti sposoben povezovanja posameznih vsebin znotraj predmeta in med sorodnimi predmeti.

Pred pričetkom načrtovanja smo morali razmisliti o konkretnih ciljih, ki jih želimo uresničiti pri posameznih predmetih:

- a) pri slovenščini dijaki:
 - spoznajo tri velike grške dramatike;
 - spoznajo značilnosti Sofoklejevega in Ajshilovega pisanja;
 - lahko primerjajo deli dveh grških dramatikov na več ravneh;
- b) pri zgodovini:
 - spoznajo dramatikov pogled na druga ljudstva;
 - primerjajo Ajshilov pogled na tuja ljudstva s Herodotovim;
- c) pri latinščini:
 - spoznajo grške vzore za rimsko (in evropsko) dramo;
 - ponovijo primerjavo med posameznimi avtorji;
 - spoznajo mite, iz katerih so črpali antični avtorji.

TEMELJNE ZNAČILNOSTI OZ. PRIDOBITVE TER ZAHTEVE OZ. OMEJITVE INTEGRATIVNEGA KURIKULA¹⁰

Vsaka povezava mora najprej skozi sito smiselnosti. Ugotoviti je treba:

1. Dosegljivost cilja na predmetni ravni.

Cilji na predmetni ravni so zapisani v učnih načrtih in v maturitetnem katalogu za posamezne predmete. Vse cilje smo vključili v projekt v obliki, ki je omogočala dosego cilja. Vsak cilj smo tako lahko uresnili.

⁸ Primer je bil predstavljen na drugem Grošljevem simpoziju 16. oktobra 2010 v Kamniku.

⁹ Vsi učni načrti so objavljeni na spletni strani http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2005/programi/gimnazija/ucni_nacrti.htm.

¹⁰ Rutar Ilc, Pavlič Škerjanc, *Medpredmetne povezave*, 30–33.

2. Kakovost učnih rezultatov na predmetni ravni.

S pomočjo preverjanja med samim procesom (spraševanje, kvizi) so profesorice med potekom poučevanja ves čas spremljale učne rezultate. Dijaki so že k pouku pristopili bolj motivirani in bolje pripravljeni za delo. Zato tudi ni presenetljivo, da so bili učni rezultati dijakov boljši.

3. Prenosljivost ciljev in rezultatov v druge učne situacije, v druge oddelke, na druge učitelje.

Prvič smo podobno medpredmetno povezavo izvedli v preteklem šolskem letu. Potek in izkušnje smo prenesli na novi projekt in tako dokazali prenosljivost ciljev in rezultatov na druge oddelke.

Nato je potrebno ugotoviti ustreznost povezav:

1. V kolikšni meri povezave razvijajo trajno razumevanje in znanje?

Povezava je zaradi aktivne udeležbe dijakov in timskega dela v razredu prisilila dijake k večji aktivnosti ter posledično k dolgotrajnejšemu znanju. Manjše skupine so omogočale bolj individualen pristop in s tem možnost, da razjasnimo morebitna vprašanja.

2. Koliko je učni cilj kurikularne povezave pomemben znotraj stroke / discipline?

Želeli smo razvijati delo z besedili in bralno strategijo. Oboje je zelo pomembno za vse tri sodelujoče predmete. Dijaki so morali poleg tega pripraviti govorne nastope s pomočjo računalniške tehnologije. Na ta način smo razvijali kompetenco nastopanja v maternem jeziku in kompetenco računalniške pismenosti. Razvijanje teh dveh kompetenc ni pomembno samo za predmete, ki sodelujejo v tej povezavi, ampak za celoten nabor gimnazijskih predmetov, kompetence pa bodo dijakom v pomoč tudi v času študija.

3. Kolikšna je zahtevnost projekta?

Projekt je bil v svoji prvi izvedbi zelo zahteven predvsem zaradi neizkušenosti, saj se nismo zavedali vsega, čemur bi bilo treba posvetiti pozornost. Toda ob upoštevanju izkušenj preteklega leta je bila organizacija v drugo lažja. Pri drugi izvedbi je bilo hkrati lažje zastaviti problemsko nalogo, preko katere se je izvedel projekt. Tudi določanje predmetnih in višjih ciljev ter določitev poti za njihovo uresničevanje je šla sodelujočim profesoricom bolje od rok. Še najtežji del je bilo prepričevanje kolegov v smiselnost povezav.

Tovrstni projekti so tehnično precej zahtevni. Projekt zahteva veliko učilnico z več računalniki, ki imajo povezavo z internetom. Zagato smo rešili profesorji, in sicer tako, da smo priskrbeli svoje računalnike. Zato je vsaka skupina imela na voljo po en računalnik. Potreben je s projektorjem in belo tablo povezan računalnik ter učilnica, ki je na razpolago skozi celo dopoldne. Za nas je bil projekt razmeroma nezahteven, saj je bil datumsko že vnaprej znan. Vse učilnice so opremljene z računalnikom, projektorjem in belo tablo, vsak učitelj pa ima šolski prenosnik. Tehnična plat projekta tako ni predstavljala posebne ovire.

4. *Koliko je učni cilj avtentičen in s tem relevanten za dijaka? Koliko možnosti daje za dijakovo aktivno udeležbo?*

Z gledališčem se srečujejo dijaki v času svojega šolanja na gimnaziji, zato je zanje relevantno poznavanje zgodovine gledališča od antike dalje. Vseposod potrebujejo razvite bralne kompetence, uporabljajo IKT in pripravljajo govorne nastope. Ker so skupine majhne, je vsakemu dijaku omogočeno aktivno udejstvovanje in izpolnjevanje njegovih nalog.

Ob samem začetku je treba premisliti tudi naslednja vprašanja:

1. *Ali so povezave res smiselne? Ali vsi sodelujoči predmeti z njimi uresničujejo svoje predmetne cilje bolje, kot bi jih dosegli brez sodelovanja?*

Povezave morajo biti smiselne. Zdi se nam pomembno, da vsi učitelji pridobijo za svoj predmet relevantna spoznanja, saj le tako lahko uvidijo smiselnost povezav in vloženega truda. Ravno zato, ker je količina dela v začetni fazi precejšnja, je cilje posameznih predmetov pametno osmisлити s cilji drugih predmetov – ali drugače, znanje svojega predmeta podkrepiti z znanjem drugih predmetov in tako dijaku pomagati, da si ustvari celovitejšo sliko. Tako denimo pri latinščini potrebujemo napotke za delo z viri, pri čemer nam pomaga zgodovina. S pomočjo slovenščine smo lahko izvedli primerjavo in analizo Sofoklovih in Ajshilovih del. Latinščina je zgodovino obogatila s pogledom na gledališke festivale v antiki in z natančnejšim pregledom pomena teh festivalov v vsakdanjem življenju, k pouku slovenščine pa je dodala širši pregled na književnost in dramatiko v Grčiji.

2. *Ali so obravnavani primeri za dijaka res zanimivi in pomembni?*

Tak način obravnave je za dijake zanimiv zato, ker je nov, drugačen. Omogočeno jim je, da na drugačen način kot ponavadi sodelujejo med sabo in s profesorjem. Pomembno je tudi, da se podobna snov več šolskih predmetov obravnava naenkrat in se te predmete poveže; ker se v nasprotnem primeru snov obravnava ločeno, dijaki določene vsebine slišijo večkrat in se ob tem dolgočasijo. Snov je hkrati dovolj zanimiva in aktualna: dijaki spoznavajo gledališče v antiki in vlogo antičnega gledališča primerjajo z vlogo današnjega. Spoznavajo pogled Grkov na druge narode in njihove poglede primerjajo s sodobnimi pogledi. Aktualnost in privlačnost tematike opredelimo v predhodni anketi, ki dijakom ponudi nekaj možnih tem projekta. Na ta način jim je dana možnost soodločanja pri projektu, to pa jim hkrati nalaga odgovornost za sprejete odločitve.

3. *Ali z njimi pri dijaki spodbuja razvoj kritičnega mišljenja in zmožnost problemske obravnave?*

Vse naloge zahtevajo od dijaka aktivno udeležbo in mu zastavljajo problemske naloge (primerjave del, analiza besedil, izpisovanje relevantnih podatkov, primerjava le-teh s podatki drugih avtorjev, vrednotenje).

4. *Je uporabljena ustrezna raven strokovnega jezika posameznih predmetov oz. disciplin?*

Pri posameznih predmetih je bila uporabljena snovi primerna terminologija, ki je bila razložena sproti.

5. So prisotni vsi elementi procesa, vključno z refleksijo in evalvacijo?

Pri načrtovanju in izvedbi so bili upoštevani vsi elementi procesa.

Vloge predmetov v povezavi¹¹

V povezave stopa različno število predmetov. Najbolj pogoste so povezave med dvema predmetoma, v predstavljenem primeru so bili predmeti trije. Predmet, iz katerega povezava izhaja, ima *nosilno* oz. *poudarjeno vlogo*. Njegovo sodelovanje v povezavi je bistveno, saj jo predmet pomembno dopolnjuje oz. omogoča uresničitev skupnega cilja. Vsi trije predmeti, ki so v povezavo vstopili, so imeli nosilno vlogo. Predmeti, ki podpirajo doseg skupnega cilja, a z njegovo uresnitvijo niso neločljivo povezani, imajo *podporno vlogo*. V našem primeru je imela podporno vlogo IKT.

Intenzivnost povezovanja¹²

Povezovanje predmetov je lahko različno kompleksno. Lahko gre za:

- navezovanje
- integracijo s pomočjo skupnih vsebin / tem
- integracijo s pomočjo skupnih dejavnosti, metod in postopkov
- integracijo s pomočjo skupnega problemskega vprašanja
- integracijo s pomočjo za dijaka relevantnega in v dijaka usmerjenega raziskovanja problemskega vprašanja

Predmeti v naši povezavi so se povezali s pomočjo skupnih vsebin, imeli smo skupne dejavnosti in metode ter skupno problemsko vprašanje.

Povezovalni elementi

To so mehanizmi, s pomočjo katerih se organizira povezava, na primer:

- vsebine
- dejavnosti
- didaktične metode ali postopki
- učna orodja
- miselni postopki, veščine in navade
- posamezne kompetence
- makrokoncept

¹¹ Prav tam, 34.

¹² Prav tam, 35.

Vsak predmet lahko vstopa z drugim povezovalnim elementom, lahko pa vse predmete poveže isti element, posamezen predmet pa z njegovo pomočjo uresničuje svoje cilje.

Naše predmete so povezovale vsebine, dejavnosti, didaktične metode in učna orodja ter razvijanje posameznih kompetenc.

Izvedbeni parametri

1. Izbor krovnega cilja kurikularne povezave.

Krovni cilj povezave je bilo raziskovanje vprašanja, kako lahko preko avtentične naloge s pomočjo bralne kompetence razvijamo kritično mišljenje. Poiskali smo skupne cilje in kompetence, ki so nujno potrebne za naše predmete in ki so hkrati lahko v korist drugim predmetom. Tako smo določili razvoj kritičnega mišljenja in bralne kompetence.

2. Določitev morfoloških značilnosti povezave.

V enem dnevu so se povezali trije predmeti s skupno končno predstavitevijo in evalvacijo.

3. Določitev nosilnega predmeta in učitelja.

Nosilni predmet oz. predmet, s strani katerega je prišla pobuda, je bila latinščina.

4. Izbor sodelujočih predmetov.

Sodelovali sta slovenščina in zgodovina. Da bi lahko pri izvedbi aktivno sodelovali in pripravili kvalitetno predstavitev, so dijaki morali poznati tudi osnove računalništva (PPT, Word, internet).

5. Določitev obsega in načina izvajanja povezave.

Za izvedbo projekta je bilo predvidenih šest šolskih ur, ki so se združile v en dan.

Časovna razporeditev obravnavanih vsebin

	<i>zgodovina</i>	<i>latinsščina</i>	<i>slovenščina</i>
<i>istočasno, ločeno</i>	zgodovina in življenje v perzijskem imperiju	grško in rimsko gledališče	predstavitve Sofoklovega, Ajshilovega in Evripodovega življenja in dela
<i>število ur</i>	2	2	2
<i>istočasno, ločeno</i>	dijak prebere odlomka iz Herodota ter izpiše podatke o Perzijcih	branje Ajshilovih <i>Peržanov</i>	obravnavo <i>Kralja Ojdi</i> in <i>Antigone</i>
<i>število ur</i>	2	2	2
<i>istočasno, v istem prostoru</i>	obravnavo drame kot zgodovinskega vira in primerjava s Herodotom	primerjava Sofokla in Ajshila	primerjava Sofokla in Ajshila
<i>število ur</i>	1	1	1
<i>istočasno, v istem prostoru</i>	predstavitve in zaključek	predstavitve in zaključek	predstavitve in zaključek
<i>število ur</i>	1	1	1

Določitev vsebin in ciljev za obravnavo

	<i>zgodovina</i>	<i>latinščina</i>	<i>slovenščina</i>
<i>vsebine</i>	Dijak spozna zgodovino in življenje v perzijskem imperiju.	Dijak spozna grško in rimsko gledališče ter njun vpliv na evropsko dramo.	Dijak spozna Ajshila, Sofokla in Evripida.
	Dijak pridobi podatke o Perzijcih iz Herodota.	Dijak podrobno prebere Ajshilove <i>Peržane</i> .	Dijak prebere in podrobno analizira <i>Kralja Ojdipa</i> in <i>Antigono</i> .
	Dijak obravnava dramo kot zgodovinski vir in primerja Ajshilovo besedilo s Herodotovim in Tukididovim.	Dijak primerja Sofokla in Ajshila na podlagi treh prebranih dram.	Dijak primerja Sofokla in Ajshila na podlagi treh prebranih dram.
	Dijak samostojno predstavi izsledke	Dijak samostojno predstavi izsledke.	Dijak samostojno predstavi izsledke.

Določitev zadolžitev za zaključni del

Dijaki pripravijo predstavitev s pomočjo plakatov in računalniških predstavitev. Sodelujoči profesorji zagotovijo ustrezen prostor in preverijo delovanje pripomočkov. Dijaki in profesorji preverijo, ali je gradiva na pripomočkih možno ustrezno predstaviti, ter za dijake razmnožijo izročke.

Ocenjevanje znanja

V okviru zgodovine in latinščine dijak napiše poročilo, iz katerega dobi oceno za vsebinski del. Pri slovenščini dobi dve oceni: za govorni nastop ter za pravopisno in skladenjsko podobo poročila. Kritičnega mišljenja in sposobnosti branja ni mogoče ocenjevati, saj za ocenjevanje teh komponent niso izdelani opisni kriteriji ocenjevanja.

POTEK

Priprave

Najpomembnejši sta priprava in načrtovanje. Pobuda za medpredmetno povezavo je prišla s strani dijakov, ki so si pri pouku želeli več aktivnih dni. Pri nekaterih predmetih so se namreč odkrito dolgočasil, motilo jih je tudi to, da se določene vsebine pri več šolskih predmetih ponavljajo. Zato smo se že na začetku leta odločili, da jim na nekoliko drugačen način predstavimo snov, ki se jim sicer zdi tuja, nepriljubljena in dolgočasna. Perzijsko državo in njihovo zgodovino smo jim tako želeli prikazati na aktivnejši način in snov povezati z nekom in nečim, kar jim je bližje, vse to pa povezati še z razvijanjem kritičnega mišljenja in bralne strategije. Odločili smo se torej, da skušamo odgovoriti na vprašanje, kako lahko avtentična naloga pripomore k razvijanju kritičnega mišljenja in bralnih strategij. Določili smo podrobnosti vsebin, ki jih bomo obravnavali, in načine, s pomočjo katerih bomo cilje dosegli. Namesto klasične frontalne oblike smo pripravili besedila in slike z nalogami, ki so dijake prisilile v aktivnejše branje. Pripravili smo vprašanja, s pomočjo katerih bomo usmerjali dijake pri branju besedil in pri primerjavi z drugimi besedili. Za branje *Peržanov* smo razdelili vloge, določili kritika, ki je ocenil besedilo, režiserja, ki si je zamislil, kako bi lahko besedilo uprizorili, scenografa, ki si je poskušal zamisliti sceno z vsemi možnimi dodatki, in kostumografa, ki je bil zadolžen za razmislek o čim bolj avtentičnih kostumih. Pri slovenščini so *Antigono* in *Kralja Ojdipa* dijaki brali v okviru domačega branja. S profesorico slovenskega jezika sva pripravili enaka vprašanja za vsa tri dela in nato iztočnice za primerjavo. Podobne iztočnice smo v sodelovanju s profesorico zgodovine pripravili za primerjavo Ajshila in Herodota. Prav tako smo za dijake vnaprej pripravili vprašalnik za evalvacijo.

Potek

S poukom smo začeli ob osmih zjutraj s plenarnim uvodom, kjer smo dijake seznanili s potekom dela in s pričakovanimi rezultati. Razdelili smo jih v skupine (šestkrat po tri) in jim predstavili urnik. Delo v skupinah je potekalo tekoče in brez posebnih zapletov. Vse ugotovitve in poročila smo takoj natisnili in razobesili po stenah, da so bila na voljo tudi preostalima skupinama. Po koncu vsakega sklopa smo namenili po 15 minut za kratka poročila, s katerimi smo seznanili drugi dve skupini z izsledki dela. Dijaki so sledili navodilom in pokazali veliko domišljije pri primerjavah ter duhovitosti pri pripravi predstavitev. Pri samem delu so bili zavzeti, pokazali so tudi visoko mero samostojnosti in znanja, ki so si ga pridobili zunaj formalnega pouka.

Zaključek

Dijaki so vse naloge opravili pravočasno in natančno. Poročila so bila pripravljena s pomočjo programa *Power point*, dijaki so govorili tekoče in brez opore zapiskov, pomagali so si zgolj z opornimi točkami. Jezik je bil primeren in nastop suveren. Povzetki dela so bili ustrezno kratki in smiselni.

EVALVACIJA

Pripravili smo dva vprašalnika, za profesorje in za dijake.

Rezultati – profesorice

Tema se nam je zdela primerna in smiselna ter hkrati za dijake ne prezahtevna. Od nas je po drugi strani zahtevala precej dodatnih priprav: potrebno je bilo prebrati dela (Ajshil, Sofokles, Herodot) ter sestaviti vrsto vprašalnikov in natančnih navodil za delo. Ker takega način dela nismo vajene, je bila ta naloga sicer precej naporna, vendar pa se zavedamo, da se je potrebno prilagajati novim didaktičnim pristopom. Zadovoljne smo bile s samim potekom načrtovanja dela in s potekom dneva. Lahko smo uresničevale svoje ideje; menimo, da sta bili ostali kolegici odprti za ideje in sta sodelovali. Ugotovile smo, da bi bilo tovrstne projekte smiselno ponoviti, in na ta način izrazile tudi željo, da bi se naše izkušnje izkoristile v novih situacijah in tako ne bi šle v nič.

Rezultati – dijaki

Dijaki so menili, da so bili pred samim dnevom o njegovem poteku dobro obveščeni in da so bila navodila jasna. Tema jim je bila všeč, ker je pred tem niso poznali. Zdi se jim smiselno, da se teme, ki bi se pri posameznih predmetih sicer podvojile, obravnavajo naenkrat. S takšno obliko delo so zadovoljni, ker so lahko pri pouku vsi sodelovali in se izkazali s svojim znanjem. Če so se pri posameznem predmetu soočali s težavami ali jih vsebina ni zanimala, so se lahko preusmerili v iskanje podatkov po internetu ali pa so pripravljali predstavitev ali nastopali. Predlagali so, da bi na podoben način obravnavali rimsko književnost, antični roman, vsebine iz vsakdanjega življenja v Grčiji in Rimu ter religijo. Menili so, da so imeli na potek pouka dovolj vpliva in da so lahko svobodneje kot sicer izražali svoje mnenje. Profesorice smo se jim zdele dobro pripravljene, predvsem pa manj nervozne in bolj razpoložene kot pri rednem pouku; zato so bili bolj sproščeni tudi sami. Z delom in predstavitvami so bili zadovoljni, prav tako kot z zapiski, ki so nastali pri pouku.

Izrazili so željo, da bi lahko tudi pri rednih urah bolj sodelovali pri oblikovanju zapiskov; poleg tega si tudi pri siceršnjem pouku želijo več aktivnosti in odgovornosti.

DA ALI NE?

Nekateri učitelji ne vidijo smisla v izvajanju tovrstnih projektov. Prepričani so, da vanje vlagajo preveč dela in energije, iztržek pa je preskromen.

Pomembno je, da se učiteljev v projekte ne sili. V tem primeru jih namreč ne bodo izvedli kvalitetno, to pa jih bo še utrdilo v prepričanju, da so projekti nesmiselni in povezave »privlečene za lase«. Dejstvo je, da je v kvalitetno načrtovanje projektov treba vložiti precej energije in domišljije, a rezultati in zadovoljstvo dijakov govorijo v prid pristopa. Izjemnega pomena je, da se novosti v pouk uvajajo ter da se o njih piše in govori.

Zavedati se je treba, da so kvalitetni projekti dragocena obogatitev pouka, nikakor pa – vsaj v obstoječem šolskem sistemu – ne morejo biti osnova pedagoškega dela.

MEDPREDMETNO IN TIMSKO POUČEVANJE¹³

Strokovne literature o integriranju kurikula in interdisciplinarnosti je nepregledno veliko. Avtorji se med seboj razhajajo že v opredelitvi posameznih pojmov. Pri kratki predstavitvi medpredmetnih povezav se naslanjam na članek Katje Pavlič Škerjanc *Kurikul kot proces in razvoj*.¹⁴

Kurikularne povezave so možne na treh ravneh:

- znotraj predmetov
- med predmeti
- nad predmeti

Glede na število vključenih predmetov poznamo *enopredmetne* in *večpredmetne* povezave, ki jih glede na obseg povezanosti delimo na:

- delne ali parcialne
- celovite ali kroskurikularne

Predmeti se tako lahko povezujejo s pomočjo vsebin, veščin, dejavnosti, didaktičnih metod, uporabe učnih orodij in razvijanja posameznih kompetenc. Interdisciplinarno zastavljen pouk je usmerjen v dijaka, spodbuja njegovo aktivno vlogo v procesu učenja, omogoča doseganje taksonomsko višjih

¹³ Rutar Ilc, Pavlič Škerjanc, *Medpredmetne povezave*, 25–27. O pomenu medpredmetnih povezav, projektne pristopa in vseživljenjskega učenja piše tudi Dimitrij Beuermann v: *Kurikul kot proces in razvoj* (Ljubljana, 2007), 182–94.

¹⁴ »(Kros)kurikularne povezave: od fragmentiranosti do holizma«, v: *Kurikul kot proces in razvoj: zbornik prispevkov posveta*, Postojna 17.-19. 1. 2007 (Ljubljana, 2007), 172–81.

ciljev ter upošteva in spodbuja multiperspektivni prisop k reševanju problemov. Pomembna omejitev je spoštovanje integritete posameznih predmetov. Tako mora biti predmet skladen z učnimi cilji in vključevati vse korake učenja in procesa, vključno s preverjanjem in ocenjevanjem.

Sodelovalno poučevanje je nadpomenski pojem, ki vključuje več vrst poučevanja:

1. *Načrtno sodelovanje*

Pri načrtnem sodelovanju gre za izmenjavo idej, diskusijske skupine, medsebojna opazovanja, skupne učne dejavnosti in zamenjave učiteljev istega predmeta.

2. *Timsko poučevanje tipa A*

To timsko poučevanje imenujemo tudi tandemsko poučevanje. Pomeni, da praviloma dva učitelja poučujeta isto skupino dijakov v istem prostoru.

3. *Timsko poučevanje tipa B*

Dva ali več učiteljev tesno sodelujeta, vendar ne poučujeta iste skupine učencev v istem času.

ANTIČNA KNJIŽEVNOST V PRVEM LETNIKU SPLOŠNE IN KLASIČNE GIMNAZIJE

Pri tej povezavi se povezujeta slovenščina in latinščina kot enakovredna predmeta. Podporno vlogo ima IKT. Nosilna predmeta se povezujeta s pomočjo istih vsebin. Učni načrt za slovenščino v prvem letniku tako splošnih kot klasičnih gimnazij predvideva spoznavanje z antično književnostjo. Med avtorji, ki jih morajo dijaki obvezno spoznati, so naslednji: Homer (*Iliada* ali *Odis-eja*), Sofokles (*Antigona*, *Kralj Ojdip*) ter Katul (*Blagoslov ljubezni*) in Horacij (*Epoda*). Profesor lahko doda še katerega od naslednjih avtorjev: Aristotel (*Poetika*), Herodot (*Zgodbe*), Anakreon (*Eros z zlatimi lasmi*), Longos (*Dafnis in Hloa*), Sapfo (pesmi), Petronij (*Satirikon*), Plutarh (*Življenja velikih Rimljanov*), Vergilij (*Eneida*), Ovidij (*Metamorfoze*) in Plavt (*Dvojčka*). Dijaki klasičnih gimnazij morajo poznati Katula, Horacija, Petronija, Vergilija, Ovidija in Plavta ter z njimi povezane teme (lirika, antični roman, epika in dramatika). Ker se pa večina zvrsti začne v Grčiji, morajo poznati tudi grški ep (in s tem Homerja), grško dramatiko (ter tako Sofokla) in grško gledališče, grški roman (Longos). Spoznati morajo tudi vzornike rimske lirike (Anakreon in Sapfo).

Med možnimi povezavami smo na Gimnaziji Novo mesto v zadnjih dveh šolskih letih (2009/2010 in 2010/2011) izvedli naslednje:

tema	avtorji	število skupnih ur	število ur pri predmetu (lat + slo)
antično gledališče in razvoj dramatike	Sofokles, Plavt	3	1 + 1
antična epika	Homer, Vergilij, Ovidij	4	1+ 1
antična lirika	Sapfo, Anakreon, Katul, Horacij	5	1 + 1

Kot vsaka medpredmetna povezava so morale tudi te skozi *sito smiselnosti*. Oba predmeta sta dosegala svoje cilje, zapisane v učnih načrtih in v maturitetnih katalogih. Kakovost učnih rezultatov na predmetni ravni smo preverjali sproti med samim učnim procesom s spraševanjem (refleksijami, obnovami...). Dijaki so bili aktivni in so tako dosegali boljše rezultate. Tudi ti so jih spodbudili k aktivnejšemu nadaljnjemu delu. S tovrstnimi medpredmetnimi povezavami smo začeli v prejšnjem šolskem letu in jih tudi uspešno prenesli v druge oddelke iste generacije. Letošnja izvedba v drugi generaciji prvošolcev je bila še bolj dodelana in je prinesla podobne rezultate kot v prejšnjem letu.

Naslednja stopnja je *preverjanje ustreznosti povezav*. K poučevanju antične književnosti smo pristopili timsko. Uporabili smo integrativni način poučevanja. To pomeni, da sva bili pri isti uri prisotni dve profesorici, ki sva se dopolnjevali in si pri poučevanju pomagali. Tako sva imeli boljši pregled nad razredom in manj dijakov je imelo priložnost lenariti.¹⁵ Ker so bili dijaki prisiljeni poslušati in sodelovati, so si snov bolje zapomnili. Z avtentičnimi nalogami so znanje še utrdili in ga poglobili ter si ga tako zapomnili za dlje časa. Kot cilj medpredmetnih povezav smo si zastavile globlje razumevanje izbranih besedil ter zgodovinsko in literarnozgodovinsko osvetlitev obdobja, v katerem so živeli in delali avtorji, katerih poznavanje predpisujejo katalogi znanj. Ob tem smo posebno pozornost namenjale razvijanju bralne strategije in izražanja v maternem jeziku. Tudi ta višja cilja sta izjemnega pomena ne samo za v povezavi sodelujoča predmeta, ampak tudi za vse ostale predmete, s katerimi se srečuje gimnazijec. Povezave med dvema predmetoma organizacijsko niso zahtevne, saj je treba najti zgolj termin, ki obema profesorjema ustreza. Na žalost pa zavest o nujnosti povezav še ni na tako visokem nivoju, da bi se upoštevale pri sestavljanju urnikov (in bi ure, namenjene predmetom, kjer so medpredmetne povezave tako rekoč obvezne, sledile neposredno ena drugi, to pa bi omogočilo kvalitetnejšo izvedbo pouka).

¹⁵ Razredi imajo od 26 do 32 dijakov.

Vse povezave morajo biti smiselne in realne; kot take jih morajo prepoznati profesorji ter jih predstaviti dijakom. Dijake je treba opozoriti na vsebine posameznih predmetov, ki se jih obravnava pri medpredmetni uri, ter jih hkrati opozoriti na način preverjanja in ocenjevanja znanja. Snov mora biti za dijake zanimiva in relevantna. Odločilnega pomena je, da se v medpredmetnih povezavah obravnavajo vsebine, ki bi jih dijaki sicer poslušali večkrat. Na ta način tudi posamezni predmeti pridobijo dodaten čas za utrjevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja.

Ocenjevanje

V prvi generaciji medpredmetnih povezav smo učitelji ocenjevali samo snov svojega predmeta. Ocenjevanje je torej potekalo enako, kot bi potekalo, če medpredmetne povezave ne bi bili izvedli. Zato smo se v letošnjem šolskem letu odločili za drugačen način ocenjevanja. Dijaki so morali napisati povzetek obravnavane snovi. Opisati so morali obravnavano zvrst, povzeti življenje in delo obravnavanega avtorja in analizirati izbrano delo. Pri latinščini so dobili oceno za vsebino izdelka, profesor slovenskega jezika je ocenil jezikovno pravilnost in profesor informatike oblikovno plat povzetka. Tako je dijak dobil tri ocene za en izdelek. Takšen način ocenjevanja se zdi smiseln tudi z vidika zavedanja dijakov, da morajo tudi pri neudeleženih predmetih paziti na jezikovno pravilnost in smotrno oblikovanost.

BESEDNE ZVEZE Z NAVEZAVO NA ANTIKO V DRUGEM LETNIKU SPLOŠNE IN KLASIČNE GIMNAZIJE

Tudi pri tej povezavi se enakovredno povežeta slovenščina in latinščina. Podporno vlogo ima IKT, saj morajo dijaki preverjati svoje znanje na svetovnem spletu. Povezava je namenjena dijakom drugega letnika splošne in klasične smeri, izvedena pa je bila marca 2011 v enem tednu in v vseh oddelkih drugega letnika. Za pouk v enem oddelku sta bili predvideni po dve šolski uri. V prvi uri so dijaki spoznavali teorijo besednih zvez, reševali so vaje na svetovnem spletu ter v slovarjih in v pravopisu iskali prenesene pomene besednih zvez. V drugi uri so se ukvarjali z besednimi zvezami, ki se tako ali drugače navezujejo na antiko. Najprej so morali poiskati pomen in nato povzeti zgodbo, ki je v ozadju. Tako so dijaki spoznavali Tantalove muke, Sizifovo delo, Pirovo zmago, jabolko spora, Ojdipov kompleks.

Pri odločanju o *smiselnosti* povezave se je sprva pojavljal pomislek, ali nima morda latinščina premajhne, na podporno funkcijo zreduciranje vloge. Toda dejstvo, da se latinščina lahko povezuje s slovenščino tudi na tej ravni,

je pomislek hitro ovrglo. »Klasiki« so večino zgodb poznali že iz prvega letnika, dijaki splošnih oddelkov so pa so jih večinoma slišali prvič. Slovenščina je dosegala svoje cilje na visoki ravni in latinščina ji je služila kot podporni predmet,¹⁶ v klasičnem oddelku pa je medpredmetna povezava omogočala, da so dijaki ponovili nekaj zgodb, ki so jih slišali in brali v prvem letniku. Slovenščina je kakovost preverjala z reševanjem kviza na svetovnem spletu in z iskanjem po slovarjih in pravopisu. Pri latinščini se je snov lahko utrjevala samo v klasičnem oddelku.

Ocenjevanje

Ocenjevanje je potekalo pri slovenščini v obliki slovničnega testa. Zanimivost te povezave je, da sta poučevali dve profesorici v vseh oddelkih drugega letnika, tudi v tistih, kjer sicer ne poučujeta. Zato je bilo treba pred ocenjevanjem v razredu, ki so ga izvedli profesorji, ki v oddelkih učijo, nujno natančno zapisati pripravo in gradivo. Na tej podlagi so kolegi kasneje lahko izvedli preverjanje in ocenjevanje znanja.¹⁷

DRUGI PROJEKTI, NAMENJENI KLASIKOM

Da bi bilo učenje latinščine za dijake kar se da zanimivo, ga skušamo popestriti tudi z ekskurzijami. Za dijake klasične gimnazije sta obvezni dve ekskurziji: tradicionalna ekskurzija v Rim (s Pompeji in Neapljem) ter novost v ponudbi ekskurzij, tridnevno strokovno izobraževanje za »klasike« po Dalmaciji. V želji, da bi predstavili dijakom zgodovino slovenskega ozemlja v antiki, pripravljamo tudi ekskurzijo po slovenskih mestih, ki so bila tedaj večjega pomena. Izvedli smo tudi enodnevno medpredmetno ekskurzijo v Stično, kjer so si dijaki ogledali samostan; večji del obiska smo posvetili izdelavi knjig in rokopisov. V Slovenski kinoteki smo si ogledali film 300, o katerem so dijaki razpravljali tudi pri pouku zgodovine.

Sorodna dejavnost so izmenjave s klasičnimi gimnazijami. Tu dijaki na zanimivejši in zabavnejši način spoznavajo nekatere teme, ki sicer ne sodijo med najbolj priljubljene; v ospredju izmenjav pa sta druženje dijakov različnih gimnazij in izmenjava izkušenj.

Pouk latinščine mora biti dinamičen in pester, saj se dijaki enoličnega pristopa zlahka naveličajo. Treba si je prizadevati, da so dijaki aktivni, da pri pouku uresničujejo svoje potenciale in da – v okviru programa – najdejo tis-

¹⁶ V klasičnem oddelku je povezava ponudila možnost ponavljanja zgodb, ki so jih dijaki poslušali v prvem letniku.

¹⁷ Priprave in gradiva je vodja ŠRT-ja zbrala v zbornik, ki bo učiteljem služil pri načrtovanju medpredmetnih povezav v bodoče.

to, kar jih najbolj zanima. Tako naj dijak bere, poroča, piše, razmišlja in aktualizira antiko ter jo vzporeja z današnjim časom. Manj privlačne teme, med katere bi dijaki nedvomno soglasno uvrstili nepravilne oblike perfekta (tem bi za mišji rep sledila tretja deklinacija), pa je treba predstavljati in utrjevati na način, ki je dijakom blizu. Izjemen pripomoček za to je i-tabla.

Današnji dijaki so se razmeroma malo pripravljali učiti doma. V letošnjem šolskem letu se je naša šola pridružila projektu Zavoda RS za šolstvo *Učenje učenja*. V tem okviru profesorji spoznavamo različne strategije učenja, ki jih predstavimo dijakom in jih naučimo učenja po novih metodah. Dijake skušamo naučiti tudi ustreznejšega zapisovanja in izpisovanja snovi.

Naj bo ta kratki pregled drugih »klasikom« namenjenih dejavnosti zgolj uvod v morebiten razmislek o uvajanju novosti v pedagoško delo, več o njih pa tedaj, ko se bodo novi projekti zaključili.

SKLEP

Za kvalitetno izvedbo projektnega dne / tedna so nujno potrebni v projekt prepričani sodelavci, podpora vodstva in kvalitetne zamisli. Vodstvo mora tovrstno delo spodbujati in podpirati. Kolegom ne sme biti žal časa in energije, ki ju vlagajo v tovrstno delo. Prisluhniti je treba tudi dijakom in, če je le mogoče, upoštevati njihove želje; tovrstne projekte namreč izvajamo zanje in zaradi njih.¹⁸

Povezave med predmeti morajo biti realne in smiselne. Delo je treba temeljito načrtovati in natanko predvideti, kaj bo določeni predmet k projektu prispeval in kaj bo pri njem pridobil. Predvideti je treba tudi način preverjanja in ocenjevanja. Za uspešno izvedbo ključnega pomena sta izbira teme, ki naj bo za dijake (in profesorje) zanimiva, ter skrbno načrtovanje posameznih korakov.

Delo dijakov mora biti ocenjeno. Z ocenjevanjem vsebinskih dosežkov ni težav, ocenimo jih po kriterijih, ki veljajo za delo v razredu. Težje je pri višjih ciljih (npr. pri spremljanju kritičnega mišljenja in bralni pismenosti). Za ocenjevanje teh dosežkov namreč še niso izdelani opisni kriteriji, zato jih ni mogoče primerno oceniti. Prav pa je, da jih spremljamo, vrednotimo in dijaku nudimo povratno informacijo o njegovem napredku pri doseganju zastavljenih ciljev.

18 Pavlič Škerjanc, »(Kros)kurikularne povezave«, 177-78.